

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/180037>

Please be advised that this information was generated on 2021-09-23 and may be subject to change.

Pure natuur of boerenatuur

Boeren hebben andere ideeën over het natuurbehoud dan de overheid en ze tonen dan ook weinig enthousiasme voor het Natuurbeleidsplan. Staan de boeren machteloos of kunnen ze toch invloed hebben op de uitvoering van dit plan?

- Henk Donkers

7 september 1995

De uitvoering van het Natuurbeleidsplan geschiedt op basis van vrijwilligheid. De overheid kan de boeren nergens toe dwingen. 'Maar er bestaat veel aversie tegen het natuurbeleid. De doorsnee boer heeft er weinig sympathie voor', aldus Arjen Bosch van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Het ministerie heeft de Landbouwuniversiteit Wageningen laten uitzoeken wat de oorzaken zijn van het geringe draagvlak. Noëlle Aarts van de vakgroep Voorlichtingskunde interviewde zestig boeren in gebieden waar ze een stap terug moeten doen. Volgens haar zijn er drie redenen waarom het natuurbeleid voor boeren onacceptabel is.

Aarts: 'Ze hebben een ander beeld van natuur dan het Natuurbeleidsplan uitdraagt. Natuur is voor boeren de natuur uit hun omgeving: bossen, boomgaarden, maïsvelden, weilanden met koeien. Boeren vinden dat ze op hun manier zorg gedragen hebben voor natuur en landschap. Dat de overheid nu met een natuurbeleid komt, is in hun ogen een ontkenning van die zorg. Het Natuurbeleidsplan legt de nadruk op de ongerepte, spontane, pure natuur, waarin voor landbouw weinig plaats is. Veel boeren geven daarop af. Ze hebben het dan over 'die ruige troep van Staatsbosbeheer' of wijzen erop dat er 'in die zooi veel minder vogels zitten dan bij hen op het land'. Ze twijfelen aan de waarde van de 'nieuwe natuur' en hebben er een hekel aan. Zolang de bomen groeien en hun gewassen er goed bij staan, is er volgens hen niets mis met de natuur.'

'Het natuurbeleid brengt ook veel onzekerheden met zich mee. Officieel is het vrijwillig, maar de boeren ervaren dat niet zo. Voor hen gaat van het Natuurbeleidsplan een grote dreiging uit. Ze zijn bang dat hun grond onverkoopbaar wordt of dat uiteindelijk alleen de overheid hem nog wil kopen. Ze vrezen dat hun burens wel met de overheid in zee gaan en dat zij dan beperkt worden in hun bedrijfsvoering doordat bijvoorbeeld het grondwaterpeil verhoogd wordt.'

'De derde reden waarom ze het beleid niet kunnen accepteren, is dat er volgens de boeren onrechtvaardig veel van hen gevraagd wordt, dat alleen zij moeten bloeden voor het natuurbeleid en dat de rest van de maatschappij niets hoeft te doen. Een lidmaatschap van Natuurmonumenten voor 35 gulden per jaar staat in geen enkele verhouding tot wat er van hen wordt verlangd. Ze voelen zich gepakt.'

Uit de interviews van Aarts bleek dat boeren vinden dat burgers makkelijk praten hebben omdat zij nauwelijks offers hoeven te brengen. Natuurgevoelig zijn ze volgens de boeren ook niet. 'Ze accepteren ons klimaat niet eens en gaan met vliegtuigen vol tegelijk naar Spanje', aldus een boer uit de Kempen.

Aarts wijt de afwijzende houding van de boeren aan de manier waarop het natuurbeleid tot stand kwam: 'Men is met een dichtgetimmerd plan gekomen, dat vervolgens werd afgekondigd. Daarna was er geen sprake van inspraak en dialoog, maar van 'verdedigen'. Alles verliep volgens het zogeheten 'decide-announce-defend-model'. Daarmee creëer je geen draagvlak, dat moet ontstaan tijdens de ontwikkeling van het beleid. Er moet dan wel ruimte zijn voor onderhandeling, ideeën uit de samenleving moeten niet bij voorbaat kansloos zijn. Maar die ruimte was er niet.'

Aarts woonde een aantal hoorzittingen over het natuurbeleid bij. Het stramien is volgens haar steeds hetzelfde. Achter de tafel een forum van provinciale ambtenaren en politici, in de zaal voornamelijk boeren. De mensen achter de tafel houden inleidingen over het hoe en het waarom. Na de pauze kunnen de boeren commentaar geven. Dat doen ze, in ongezouten taal. Met stapels papier en uitgewerkte speeches vertellen ze wat er allemaal mis is. Hun kritiek reikt verder dan het natuurbeleid. Maar de ambtenaren en politici kunnen niets met die lawine van kritiek. Hun enige verweer is dat het in Den Haag nu eenmaal zo besloten is en dat zij dat beleid moeten uitvoeren. 'Er is voldaan aan de wettelijke verplichting tot openbaarmaking van plannen, maar een zinvol debat was er niet. Op die manier neemt het enthousiasme voor natuurbeleid niet toe.'

Aarts onderscheidt drie reactiepatronen bij de boeren. De meerderheid accepteert het natuurbeleid niet en onderneemt niets zolang zij zich daartoe niet gedwongen voelt. Een kleine minderheid accepteert het natuurbeleid niet, maar ziet in dat het een maatschappelijke realiteit geworden is waar ze niet omheen kan. Uiteindelijk willen deze boeren hun grond wel verkopen of een beheersovereenkomst afsluiten omdat dat voor hen het beste is. Een derde, nog kleinere minderheid accepteert het natuurbeleid niet in deze vorm, maar ziet het als een ontwikkeling waarop de boeren, door hun positie en met hun expertise, invloed kunnen hebben. Zij richten milieucoöperaties op of verenigingen voor natuur- en landschapsonderhoud.

Aarts verwacht veel van dergelijke milieucoöperaties die in het land als paddestoelen uit de grond schieten. Zij vindt het belangrijk dat deze groepen ruimte en geld krijgen voor andere typen natuur dan de pure natuur van het Natuurbeleidsplan. Natuur die aansluit bij de refentiekaders van de boeren. 'Als boeren mee kunnen doen aan het produceren van bepaalde typen natuur, is het voor hen ook beter te pruimen dat andere typen natuur voorbehouden zijn aan natuurbeschermingsorganisaties.'